

Uvod u temat:

Sociologija i etnografija

Posljednjih dvadesetak godina pojavilo se izuzetno zanimanje za etnografiju u društvenim i humanističkim znanostima. Mnogi su u njoj pronašli most kojim će povezati interdisciplinarne zahtjeve vlastitih predmeta istraživanja, pri tome dajući glas i svojevrsni suverenitet “subjektima”, osobama i društvenim grupama koje istražuju. Michael Agar, autor popularnog udžbenika iz etnografije *Professional Stranger*¹, naglašava ovaj razvoj kada piše: “šokantno je uvidjeti koliko smo daleko proputovali kroz metode i onkraj njih i koliko se interes za etnografiju proširio izvan njenog povijesnog doma u antropologiji”. Sociologija, pak, za razliku od drugih disciplina, počevši od slavne Čikaške škole ima dugu i bogatu tradiciju bavljenja etnografijom. Ta se tradicija nastavila razvijati sve do danas, posebno s općom popularizacijom etnografske metode na poslijediplomskim studijima sve više usmjerenima na kvalitativne metode istraživanja, te kvalitetnim autorima i prijemčivim izdavačima. Urbana problematika još je uvijek područje na kojem se najčešće koristi etnografijom, s tim da se više pažnje počelo posvećivati “običnim” temama i društvenim skupinama, za razliku od dominantnog istraživanja “egzotičnih” supkultura poput narkomana, uličnih bandi, prostitutki i kriminalaca. U Hrvatskoj ne postoji tradicija bavljenja etnografijom među sociolozima niti postoje pokušaji uključivanja etnografije u društvene znanosti općenito. Stoga smo se odlučili za ovaj temat da bi upoznali studente i sve ostale zainteresirane sa suvremenom sociološkom etnografijom te nekima od njenih reprezentativnih autora i ideja.

Gary Alan Fine, profesor sociologije na Sveučilištu Northwestern u SAD-u, autor je kojeg predstavljamo u ovom broju Diskrepancije. Njegovi glavni profesionalni interesi spadaju u područja socijalne psihologije i kulturne sociologije, dok je često proglašavan ključnom figurom simboličkog interakcionizma u američkoj sociologiji. Autor je brojnih etnografskih studija među kojima se ističe *Shared Fantasy: Role Playing Games As Social Worlds* (University of Chicago Press, 1983), studija o igračima *role-playing* igara, a također je stručnjak za Ervinga Goffmana i Čikašku školu. Svojedobno je bio Goffmanov student i njegov je utjecaj u velikoj mjeri označio većinu Fineovih radova. Članak “Towards a peopled ethnography. Developing theory from group life” izabrali smo iz razloga što na uvjerljiv i ilustrativan način raspravlja o kretanjima u suvremenoj sociološkoj etnografiji, potkrepljujući svoje argumente navođenjem vlastitih istraživačkih studija. On pritom zagovara distinktivan etnografski stil koji je nazvao napućena etnografija, a koji suprotstavlja drugim dvama tipovima, osobnoj i postuliranoj etnografiji. Uz prijevod, objavljujemo i intervju s Fineom u kojem su dotaknute neke opće teme vezane uz tekuće probleme i polemike među sociolozima koji se bave etnografijom. Fine, između ostalog, govori o vlastitom teorijsko-istraživačkom putu i stanju etnografije danas. Istraživačko iskustvo te mnogobrojne knjige i članci objavljeni u najuglednijim svjetskim etnografskim časopisima, svjedoče o njemu kao možda najutjecajnijem živućem sociologu-etnografu.

¹ Agar, Michael (1996) *The Professional Stranger. An Informal Introduction to Ethnography*. San Diego, California: Academic Press. Str. 1.

Uz tekst o napućenoj etnografiji i intervju s G. A. Fineom, odlučili smo prevesti i već klasični tekst Howarda Beckera, "Kako se postaje uživateljom marihuana" iz 1963. godine koji je vrlo dobro poslužio kao ilustracija jedne etnografske analize. Knjiga *Outsiders* iz koje je tekst preuzet, vjerojatno je najpoznatija studija ikad objavljena iz područja sociologije socijalnih devijacija, u kojoj Becker obrazlaže svoju danas nadaleko poznatu teoriju etiketiranja (*labeling theory*). Becker pokušava razviti i provjeriti svoju hipotezu o genezi pušenja marihuane radi užitka, koju su kasnije njegovi nalazi potvrdili. Pritom nas vodi kroz faze koje osoba mora proći da bi naučila uživati u marihuani. Howard Becker dovoljno je poznat autor čije radove i postignuća ne treba posebno isticati, osim da podsjetimo da je najznačajniji autor proizišao iz Čikaške sociološke škole čiji su tekstovi i predavanja obilježili i usmjerili cijelu jednu generaciju urbanih etnografa, uključujući Garya Alana Finea. Posljednji dio temata je prikaz knjige *Doormen* koja je prošle godine svom autoru Peteru Bearmanu donijela mnoga priznanja i pozicionirala je među najuspješnije etnografske studije objavljene u SAD-u u posljednjih nekoliko godina. Bearman, pročelnik Odsjeka za sociologiju Sveučilišta Columbia u New Yorku, poput Finea za svoj predmet uzima jednu "običnu" skupinu ljudi – reziden-cijalne vratare – te proučava i analizira njihovo zvanje u kontekstu procesa koji se odvijaju u njihovoj radnoj okolini. Zaista, radi se o sjajnoj studiji koja je zasluženno privukla veliku pozornost.